

Türkiye’de İklim Haberciliği: Kuraklık Haberleri Üzerine Bir İçerik Analizi

Climate Journalism in Turkey: A Content Analysis on Drought News

Özge CENGİZ*

Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Received: 17.02.2023 ■ Kabul Accepted: 08.04.2023

ÖZ

Bu çalışma, kuraklık haberleri üzerinden Türkiye’de iklim haberciliğinin uygulanma biçimine odaklanmaktadır. Çalışmayla, ana akım medyada yer alanlarla çevre gazeteciliği yapan gazeteleri karşılaştırarak Türkiye’de iklim haberciliğinin özelliklerinin ne kadar uygulandığı, kuraklıkla ilgili haberlerde iklim krizinin ve insan faaliyetlerinin etkisinin varlığına ne kadar atıfta bulunulduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda 1 Haziran - 31 Ağustos 2022 tarihleri arasında Türkiye’nin en çok okunan Hürriyet, Sabah, Sözcü gazetelerinin dijital platformlarında ve çevre haberciliği yapan Yeşil Gazete’de kuraklık ile ilgili yayınlanan 299 haber üzerinden içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi kapsamında yazar, kaynak, fotoğraf, grafik, video, iklim krizine atıf, insan etkisine atıf, risk dili kullanımı, hiperlink kullanımı, bağlam ve kapsam kategorileri oluşturulmuştur. Analizin sonucuna göre Yeşil Gazete’nin iklim haberciliğinin özelliklerine göre kuraklıkla ilgili haberlerini kurguladığı görülmüştür. Hürriyet Gazetesi’nin yeterli olmasa da ana akım gazeteler içerisinde doğru bir iklim haberciliği uygulamasına yaklaşan bir yapı sergilediği anlaşılmaktadır. Sabah Gazetesi’nin her ne kadar kuraklık alanına geniş bir ilgi gösterse de içeriklerini kurgularken iklim krizine ve insan faaliyetlerinin etkisine yeterli atıfta bulunmadığı ve risk dilini çoğunlukla kullanmadığı tespit edilmiştir. Sözcü Gazetesi’nin ise kuraklıkla ilgili çok az habere yer verdiği ve bu haberlerde iklim haberciliğinin kistaslarına uymadığı, daha çok kısa, enformasyon niteliği taşıyan içeriklerle haberlerini düzenlediği görülmüştür. Bu kapsamda ana akım medyada iklim içeriklerine yönelik bir ilgiden bahsedilebileceği, bununla birlikte iklim haberciliğinden söz edebilmek için gidermeleri gereken eksikler olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: İklim Haberciliği, İklim Krizi, Kuraklık, Medya, İçerik Analizi.

ABSTRACT

This study focuses on the implementation of climate journalism in Turkey via drought news. This study aims to how much the features of climate journalism are applied in Turkey, by comparing the drought news in the mainstream media and environmental media, and how much reference is made to the existence of the impact of climate crisis and human activities. In this context, content analysis was carried out on 299 news about drought published in the digital platforms of Turkey’s most widely read newspapers *Hürriyet*, *Sabah*, *Sözcü* and in *Yeşil Newspaper*, which is an environmental newspaper, between 1 June and 31 August 2022. According to the results of the analysis, it was seen that *Yeşil Newspaper* fictionalized its news about drought according to the characteristics of climate journalism. It is understood that *Hürriyet Newspaper* exhibits a structure that approaches a correct climate journalism practice among mainstream newspapers, although it is not sufficient. Although *Sabah Newspaper* shows a wide interest in the field of drought, it has been found that it does not make enough reference to the climate crisis and the impact of human activities and does not use risk language mostly when constructing its contents. It has been understood that *Sözcü Newspaper*, on the other hand, covers very little news about drought and does not comply with the criteria of climate journalism in these news, but organizes its news with short, informational content. Within this scope, it can be said that there is an interest in climate content in the mainstream media, however, there is a lot that needs to be addressed in order to be able to talk about climate journalism.

Keywords: Climate Journalism, Climate Crisis, Drought, Media, Content Analysis.

Giriş

Sanayi Devriminden bu yana insanların dünya üzerinde meydana getirdiği tahribat; dünyanın doğal dengesinin bozulması, biyolojik çeşitlilikte meydana gelen dengesizlik, doğal kaynakların keskin bir şekilde azalışı, kuraklık, gıda krizi gibi çeşitli olumsuz durumları meydana getirmiştir. Sanayileşme sonrasında dünya genelinde artan nüfus yoğunluğu ve hem buna bağlı olarak karbondioksit miktarında hem de diğer sera gazı salınımlarında yaşanan artış neticesinde küresel sıcaklık değerlerinin yükselmesi, dünya genelinde iklim krizini bir an önce önlem alınması gereken bir tehdit olarak öne çıkarmaktadır. İnsan faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazlarının neden olduğu iklim krizi; aşırı sıcaklıkları, şiddetli yağmurları, orman yangınlarını ve kuraklığı yoğunlaştırmakta ve sıkılaştırmaktadır (İklim Değişikliği Paneli [IPCC], 2022: 489; Anderegg vd., 2020: 1091).

1988 senesinde Birleşmiş Milletler'e bağlı olarak Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından kurulan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporları, küresel anlamda iklim krizinin etkilerine ve geleceğine yönelik önemli bilgiler sağlamaktadır. IPCC 1.5 Derece Küresel Isınma Raporuna göre (2018: 4-7) endüstrileşme sonrası insan faaliyetleri neticesinde dünya genelinde 0,8°C ila 1,2°C aralığında bir ısınma meydana gelmiştir. Bu hızda artmaya devam ederse 2030 ile 2052 aralığında küresel ısınmanın 1,5°C'ye ulaşacağı öngörülmektedir. Küresel ısınmanın etkileri şimdiden gerek doğal yaşamda gerekse beşerî yaşamda görülmeye başlamıştır ve önlem alınmadığı takdirde ekosistemde yaşanacak bazı kayıpların uzun süreli veya geri döndürülemez olacağı tahmin edilmektedir. Bu tahminler arasında birçok kara ve okyanus bölgesindeki sıcaklıkların yükselişine bağlı olarak yerleşim alanlarının çoğunda yüksek sıcaklıkların görülmesi, bazı bölgelerde yüksek yağışların, bazı bölgelerdeyse yağış eksikliğine bağlı olarak kuraklığın meydana gelmesi öne çıkmaktadır.

Tüm bu süreç insanın anlık olarak takip edemeyeceği bir dilime yayıldığı için iklim krizine yönelik bilgi çoğunlukla medya üzerinden sağlanmaktadır (Zhao, 2009). Medyanın iklim krizi ile ilgili kamuoyunun daha fazla dikkatini çekme potansiyeli bulunduğunu söylemek mümkündür. İklim krizi ile ilgili özellikle 1970'li yıllardan itibaren çeşitli raporlarla krizin boyutları ortaya konulsa da gerek iklim değişikliğini konu edinen film ve belgesellerin gösterime girmesiyle gerekse de medyada iklim değişikliğine yönelik haberlerin daha fazla yer kaplamasıyla 2000'li yıllardan itibaren konuya olan ilgi artmıştır (Arlt vd., 2011). 40 ülkeyi kapsayan çevrimiçi anket verilerine göre iklim değişikliği konusundaki bilgiler önemli ölçüde haber medyasından temin edilmektedir. İklim değişikliği hakkında bilgi edinmek için katılımcıların %35'i televizyonu, %15'i haber kuruluşlarının çevrimiçi sitelerini, %13'ü özel iklim haberlerini, %9'u ise sosyal medya ve bloglar gibi alternatif kaynakları kullanmaktadır (Newman vd., 2019: 68). 2020 senesinde ise haber medyası iklim değişikliği konusunda en yaygın kullanılan bilgi kaynağı olmuştur (Newman, 2020: 51).

Bununla birlikte dünya genelinde iklim krizine yönelik kamuoyunda büyük bir farkındalık olduğunu söylemek mümkün değildir. Örneğin ABD'de yetişkinlerin üçte ikisi iklim krizinin varlığına inansa da bu krizin insan kaynaklı olduğuna inanmamaktadır (Leiserowitz vd., 2014: 7). Ayrıca dört Amerikalıdan üçü, küresel ısınmanın diğer kamu politikası meselelerine nazaran daha az önemli olduğunu düşünmektedir (Leiserowitz vd., 2013: 4). Bu nedenle iklim krizine karşı alınacak önlemler arasında, bilginin paylaşıldığı alanı düzenlemek ve iklim haberciliği için uygun koşulları sağlamak oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Bu kapsamda yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında, iklim habercilerinin çalışma koşullarını ve haber üretme pratiklerini (Fahy & Nisbet, 2011; Brüggemann, 2017b; Brüggemann & Engesser, 2017, Schafer & Painter, 2020), iklim haberlerinin okur tarafından alınılmasını

(Boykoff & Boykoff, 2004; McCright & Dunlap, 2011; Happer & Philo, 2016) inceleyen araştırmaların öne çıktığı görülmektedir. Bu çerçevede özellikle iklim haberciliğinin sınırlarını çizen çalışmalar (Gess, 2012; Painter, 2013; Gibson vd., 2015; Happer & Philo, 2016; Brüggemann, 2017a; Schäfer & Painter, 2020) alan için oldukça önemlidir. Türkiye'de iklim haberlerine yönelik yapılan çalışmalarda; iklim krizine yönelik haberlerin çerçeve analizi (Aykaç, 2018; Özay & Mustafa, 2022; de Faveri, 2022), içerik analizi (Demircan vd., 2016; Şahin, 2020; Uzunoğlu & Karaca, 2021) ve gazetecilerle mülakat (Şahin & Üzelgün, 2016, Uzunoğlu & Karaca, 2021) yapılarak literatüre katkılar sağlandığı görülmektedir. Bununla birlikte iklim haberciliğinin temel özelliklerinin gazetelerde ne kadar uygulandığına yönelik yapılan çalışmaların genişletilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Türkiye Akdeniz Havzasında yer aldığı için iklim krizinden daha fazla etkilenecek ülkeler arasında yer almaktadır (IPCC, 2014; IPCC, 2022), dolayısıyla Türkiye'de iklim krizinin haberlerde nasıl yer aldığına incelenmesi elzemdir. 500 milyonluk bir nüfusa sahip olan Akdeniz Havzası, kentleşme, aşırı avlanma, kirlilik, biyolojik çeşitlilik kaybı, kara ve deniz ekosistemlerinin bozulması gibi çeşitli çevresel sorunlarla karşı karşıyadır ve tüm bu havza iklim değişikliğine karşı savunmasız bir durumda olduğu için riskli durumdadır. Akdeniz havzasındaki yüzey sıcaklığının sanayi öncesi döneme göre 1.5 derecenin üzerinde artış göstermesi, yağışlarda değişkenliğe neden olmuştur. Bu çerçevede bölge için ana risk faktörü olarak ise kuraklık öne çıkmaktadır, bu kuraklığa bağlı olarak ise kara ve deniz ekosisteminin olumsuz etkilenmesi, orman yangınlarının artması, sulak alanların azalması, toprak erozyonunun artması beklenmektedir. Yine kuraklığa bağlı olarak tarımın, turizmin, insan sağlığının olumsuz etkilenmesi söz konusudur (IPCC, 2022: 2235, 2236). Dolayısıyla Türkiye'nin de içerisinde yer aldığı Akdeniz Havzası'nda iklim krizine bağlı olarak beliren en büyük risk olan kuraklık, öncelikli olarak üzerinde durulması gereken problemdir, bu nedenle gerek akademik yazının gerekse de insanların tüm bu süreci takip etmesinde etkili araçlardan birisi olan medyanın

kuraklık konusuna ayırdığı alanın çalışılması önemlidir.

Bu çalışmanın konusu iklim krizine bağlı olarak ortaya çıkan kuraklığa yönelik yapılan haberlerde iklim haberciliğinin özelliklerinin ne kadar uygulandığının incelenmesidir. Araştırmanın ana problemi kuraklık ile ilgili haberlerde Türkiye'de iklim haberciliğinin özelliklerinin ne kadar uygulandığı ve ana akım medyada yer alan gazeteler ile çevre haberlerine yönelik içerik sunan gazeteler arasında uygulamada bir fark olup olmadığıdır. Bu kapsamda *Hürriyet*, *Sözcü*, *Sabah* ve *Yeşil Gazete*'de yer alan kuraklık haberleri üzerinden bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmayla incelenen gazetelerde iklim haberciliğinin ne kadar uygulandığının tespit edilmesi ve eksik kalan yönlerin ne olduğunun açıklanması amaçlanmaktadır. Ana akım medyada iklim haberciliğinin ne kadar uygulandığını çevre gazetesi ile karşılaştırmalı olarak ele alması ve iklim haberciliğinin temel özelliklerini içerik analizi ile incelemesi nedeniyle çalışmanın karşılaştırma noktasında bir eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Çalışmada öncelikle iklim haberciliğine yönelik literatürde yer alan araştırmalarda oluşturulan temel özellikler incelenecektir. Ardından çalışmanın amacı ve yöntemi açıklanacak ve bulgular kısmında çalışma kapsamında yürütülen içerik analizi neticesinde elde edilen veriler açıklanacaktır.

İklim Haberciliği

Bilim gazeteciliği içerisinde ayrı bir uzmanlık alanını oluşturan iklim haberciliği; iklim değişikliğinin ne olduğuyula, özellikleriyle, etkileriyle ve iklim değişikliğini hafifletme yolları ile ilgilenen, bu konular çerçevesindeki bilgiyi toplayan, seçen, değerlendiren ve sunan bir alandır. İklim değişikliği konusunda kitleler ile uzmanlar arasında bir köprü görevi görmesi ve halkın öncelikli bilgi kaynağı olması dolayısıyla gün geçtikçe önemini artıran iklim haberciliği (Schäfer & Painter, 2020), geleneksel yollarla yapılabileceği gibi (basılı gazeteler, televizyon, radyo) gazetecilik

uygulamalarının son dönemde kendisine yeni alanlar yarattığı çevrimiçi ve mobil ortamda da yapılabilir (internet sitesi, blog, podcast vs.).

İklim haberciliği; kitle iletişim araçları aracılığıyla çevresel iletişim sağlaması, iklim krizi ile ilgili bilgi aktarması, konu ile ilgili çerçeveyi uzman görüşleriyle ve bilimsel raporlarla sağlamaştırması, iklim krizi ile ilgili mücadele odaklarını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Nitekim iklim haberciliğinin kişilerin davranışlarında ve gündelik rutinlerinde değişiklik ve farkındalık yaratması istenen bir durumdur. Her ne kadar medyanın etki potansiyeli yetersiz olsa da iklim haberlerinin dolaylı olarak yaşam tarzlarında yarattığı değişiklik önemlidir (Arlt vd., 2011). Kısa vadede olası tüm sorunlara yönelik farkındalık oluşmasa da iklim krizi aciliyetle çözüm üretilmesi ve halkın bir an önce bu çözüm sürecine dâhil edilmesi gereken bir süreçtir. Bu süreç içerisinde medya gerek bilimsel bulguları paylaşarak farkındalık yaratmak gerekse de toplumda davranış değişikliğini teşvik etmek gibi önemli bir rol üstlenmektedir (Happer & Philo, 2016).

Medyanın iklim değişikliğine yönelik ilgisi 1980'li yıllardan itibaren artış göstermiştir. Bu kapsamda özellikle Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) kurulması, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin ve uluslararası politikada iklim değişikliğinin getirdiği risklerin kabul edilmesi belirleyici olmuştur. Bu doğrultuda gerek konferanslar ve IPCC raporları, gerekse de bilimsel yayınların artışı ve tüm bu yayınların takip edilme ve haberleştirilme süreci, uluslararası düzeyde iklim haberciliği alanının gelişmesinin önünü açmıştır (Brüggemann, 2017b).

İklim haberciliğinin ön plana çıkan kimi özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerin ilki, iklim haberciliğinin zamana yayılan olayları takip etmesinden dolayı anlık bilgi akışından ziyade uzun takip gerektiren bir süreç haberciliği olmasıdır. Çevre sorunları, genellikle insan duyuları tarafından doğrudan algılanamamaktadır, çünkü bu sorunların nedenleri ve uzun vadeli etkileri,

insan deneyiminin ötesine geçmektedir. Bu durum ise medyaya özel bir alan açmaktadır. Özellikle tek tek çevresel olayları bütünsel bir perspektifte ele alabilme kapasitesi, medyaya iklim krizi gibi uzun vadeli çevre sorunlarının görünür hale gelmesinde büyük rol atfetmektedir (Arlt vd., 2011). Gazetecilik yapısı itibarıyla çeşitli sorunlarla ilgili nesnel gerçekleri en kısa zamanda raporlamayı ve kamuoyuna ulaştırmayı hedefler. Bununla birlikte iklim krizi sürecinin hâlihazırda devam ediyor olması ve bu krizi aşmak için oluşturulan iklim modellerinin tehditlere ve alınan önlemlere göre sürekli olarak güncellenmesi, gazeteciliğin yapısıyla örtüşmeyen bir durum sergilemektedir (Brüggemann, 2017b). Dolayısıyla iklim habercilerinin uzun bir süreç içerisinde meydana gelen olayları, bu sürecin güncel ve gelecekteki etkilerini takip etmesi gerekmektedir.

İklim haberciliğinin bir diğer önemli özelliği iklim krizinin coğrafi özellikleri ve gazeteciliğin coğrafi alışkanlıkları ile ilgilidir. Gazetecilikte ele alınan haberler coğrafi bazı kategorilere ayrılırken (uluslararası, ulusal, yerel), iklim değişikliği aynı anda hem yerel hem de küreseldir, bu değişikliğin nedenleri ve sonuçları aynı anda birçok sınırı etkilemektedir. Ayrıca iklim değişikliği gazeteciliğin kategorik yapısının da dışına taşmakta, içerdiği boyutlar çevre, bilim, politika, siyaset, kültür, ekonomi gibi çeşitli alanları da etkilemektedir (Hulme, 2009: 246-247). İklim değişikliği belirli bir sınır içerisinde düşünölemeyecek, tüm dünyayı yerel ve uluslararası bağlamda etkileyen, çok boyutlu bir doğaya sahiptir. Dolayısıyla iklim değişikliğinin bu özelliği, medya sınırları içerisinde gazeteciliğin farklı uzmanlık alanlarından birçok kişinin iklim değişikliğine yönelik içerik hazırlamasının, haber yapmasının, köşe yazısı yazmasının önünü açmaktadır. İklim değişikliğine yönelik içerikler çevre ve bilim gazetecilerine ayrılan satır ve sütunlarda görölebileceği gibi yerel muhabirler, köşe yazarları, ekonomi muhabirleri, kültür sanat muhabirleri de oluşturdukları içeriklerde iklim krizine yer verebilmektedir (Brüggemann & Engesser, 2014: 402). Dolayısıyla medyanın iklim krizini birçok boyutuyla uluslararası, ulusal ve

yerel düzlemde tartıştığı ve konu ile ilgili kamuyu bilgilendirme görevini üstlendiği söylenebilir. Bununla birlikte özellikle çevre konusunda uzman olmayan gazetecilerin de bu çok boyutlu konuyu ele almaları, kimi zaman iklim krizinin çevresel boyutundan ziyade ekonomik, siyasi çerçevelerin daha sık kullanılması olasılığını doğurmaktadır.

İklim haberciliğinde haber oluşturulurken kullanılan bazı yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlerden birisi “risk dili” kullanarak haberi çerçevelemektir. Risk dili kullanılırken, okuyuculara/izleyicilere/dinleyicilere doğrudan maruz kalabilecekleri riskler bilimsel araştırmalarla temellendirilerek anlatılır (Painter, 2013: 41-42). Happer ve Philo (2016) yaptıkları araştırmada risk dilinin halkla kişisel düzeyde bağlantı kurmada daha etkili olduğunu belirtmektedir. Bu noktada risk dilinin topluma aktarımında dilsel pratiklerin nasıl kurulduğu da önem kazanmaktadır. İklim krizi konusunda genellikle negatif iletişim stratejisi tercih edilmekte ve iklim krizinin dünyayı felakete sürükleyen boyutu öncelenmektedir; bununla birlikte bu durum iklim krizine yönelik çözüm üretme çabalarını gölgeleyebileceği ve iklim krizinin kaçınılmaz bir süreç olarak kabul edilebileceği için eleştirilmektedir. Dolayısıyla risk dilinin oluşturulmasında çözüm üretmeye yönelik bir dilin oluşturulması önem kazanmaktadır (Çetin, 2022: 151).

Bu kapsamda bahsedilmesi gereken bir diğer önemli özellik, haberin çatısını kurarken iklim krizinin insan faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan bir süreç olduğuna atıfta bulunmadır. İklim haberlerinin çerçevesi antropojenik etkiye göre yani insan etkisiyle değişen ve kriz boyutuna ulaşan iklim olaylarına odaklanır (Brüggemann & Engesser, 2014). Bu nedenle yapılan haberlerde olayın ne olduğunu aktarmak kadar, olayın ard alanını incelemek ve özellikle bu süreçteki insan faaliyetleriyle bağlantı kurmak oldukça önemlidir.

İklim haberciliğiyle ilgili bahsedilmesi gereken en önemli özelliklerden bir diğeri de bilimsel kaynak kullanımıdır. İklim haberciliğinin temel kaynakları arasında Birleşmiş Milletler İklim

Değişikliği Çevre Sözleşmesi (UNFCCC), yıllık BM iklim zirveleri, IPCC raporları, çevreyle ilgili sivil toplum kuruluşları ve derneklerin raporları yer almaktadır (Schmidt vd., 2013; Schafer, 2015). Bu kaynakların yanı sıra yurttaşlardan, sivil toplum kuruluşlarından, siyasi aktörlerden ve benzeri figürlerden de haberin çerçevesine bağlı olarak yararlanılmaktadır. Böylelikle kamuoyu güvenilir kaynaklardan elde edilen bilgiler ile çoklu bakış açılarından yararlanabilmektedir.

Kaynak konusunda iklim habercilerini en çok zorlayacak sorun denge unsurudur. Geçmiş dönemdeki kamusal tartışmalarda iklim değişikliğini kabul eden ve reddedenler olmak üzere kabaca iki grup yer almaktadır. Boykoff ve Boykoff’un (2004) “inkârcılar”, Brüggemann ve Engesser’in ise (2017) “karşıtlar” olarak adlandırdığı iklim krizini reddeden grup içerisinde çok az iklim bilimci bulunmakta ve bu grupta yer alanların siyasi faaliyetleri (lobicilik gibi) dikkat çekmektedir (McCright & Dunlap, 2011). Bu kapsamda iklim değişikliği tartışmalarında üç ana ayrım olduğu söylenebilir. Bu ayrımların ilkinin iklim değişikliğinin insan etkisiyle oluşmadığını söyleyenler, ikincisini iklim değişikliğinde insan etkisi olsa da etkisinin abartıldığını savunanlar, üçüncüsünü ise iklim değişikliğinin etkilerinin gelecek dönemde kabul edilenden daha büyük tehditler yaratacağını düşünenler oluşturmaktadır (Giddens, 2009: 6). Boykoff ve Boykoff (2004) yaptıkları çalışmada, gazetecilerin iklim değişikliği ile ilgili haber oluştururken gazeteciliğin profesyonel kodları arasında yer alan denge ve nesnellik normlarını kullandıklarını ancak bu durumun bilim insanlarına yönelik olumsuz bir tavır yarattığını belirtmişlerdir. İklim değişikliği karşıtlarına bilim insanları ile eşit zaman ayırmak iklim değişikliğinin gerekli etkiyi yaratamamasına yol açmaktadır. Bu kapsamda bahsedilmesi gereken bir diğer önemli nokta, iklim haberciliği yapılırken uzman görüşlerinden faydalanmaktır. Haber içeriği hazırlanırken gazeteciler uzmanların konu ile ilgili araştırma sonuçlarını, görüşlerini belirtmeli, dengeyi sağlama adına uzmanların karşıt görüşünde yer alan ve konu ile ilgili herhangi bir bilimsel çalışması bulunmayan kişilerin ya da siyasi figürlerin

görüşlerini ön plana çıkarmamalıdır (Nispet, 2019).

Daha yeni çalışmalarda, gazetecilerin bu denge/nesnellik sarkacından sıyrılarak iklim şüphecilerine daha az yer verdikleri, bilim insanlarının açıklamalarının gazetelerde kendisine daha fazla yer bulduğu bulgulanmıştır (Gibson vd., 2015). Hiles ve Hinnant (2014: 19) ise iklim haberciliği içerisinde nesnellik anlayışının yeniden düzenlendiğini, gazetecilerin artık kanıt ağırlıklı raporlama yoluna gittiğini belirtmektedir, böylelikle yazılan haberler ile bilimsel buluşlar arasında bir köprü kurulmaktadır. Geçmiş dönemlerde iklim değişikliği ve iklim değişikliği inkârcılarının denge kurmak amacıyla bir araya getirilmeleri söz konusuysen, zamanla iklim değişikliğinin ciddiyetini farklı farklı sesler üzerinden bağlamsallaştıran içerikler ön plana çıkmış, özellikle dijital mecraların yaygınlaşmasıyla bu tür haberlerin yaygınlaşmasının önü açılmıştır (Brüggemann, 2017b).

İklim haberciliğinde önemli olan noktalardan bir diğeri, iklim değişikliğinin etkilerinin haber içerisinde ayrıntılandırılmasıdır. Her ne kadar geleneksel habercilik anlayışı bu olanağı çok fazla tanımasa da günümüzde iklim haberciliğinin sürdürülebildiği dijital mecralarda haberin politik, ekonomik, toplumsal ve çevresel nedenleri ve etkilerinin, toplumsal olaylarla olan bağının derinlemesine analiz edilmesi gerekmektedir. Bu ayrıntılı analiz, gelecekte meydana gelebilecek iklim risklerini öngörebilme adına büyük önem taşımaktadır (Gess, 2012). Bu kapsamda geleneksel gazetecilik türlerinde kaynak göstererek haber içerisinde geçen konu derinlemesine incelenebilir, veriler ve görüşlerle haber ayrıntılandırılabilir. Dijital medyada ise hiperlinkler aracılığıyla, haberin içerisinde geçen raporlara, makalelere link verilebilir; bunun yanı sıra yine kaynak göstererek okuyucu konu ile ilgili içeriklere yönlendirilebilir.

Tüm bu süreçte üstlendiği önemli rolden dolayı medyanın iklim değişikliğine yönelik içerik/haber hazırlarken çok dikkatli olması gerekmektedir. Bu kapsamda dikkat edilmesi gereken unsurlar mevcut bilgilerin kaynağının kim olduğu, kalitesi

ve teyit edilmesidir. Çevrimiçi platformlar ve sosyal medya, iklim krizi hakkında bilgilendirme işlevinin sağlanması için giderek önemi artan mecralar olarak öne çıkmaktadır. Özellikle sosyal medyanın daha fazla insanın katılımını içermesi, bu katılımcıların içerik üretmesine ve dağıtmasına izin vermesi, etkileşimli yapısı iklim krizi hakkında kaynak çeşitlenmesini de yaratmış, gazetecilerin iklim aktivistlerine, kamu aydınlarına ulaşım görüş almaları kolaylaştırmıştır (Fahy & Nisbet, 2011, Schäfer & Painter, 2020). Bununla birlikte bu durum bir teyit problemini de ortaya çıkarmaktadır. Medya, yapısı gereği hızla haberi kamuya ulaştırma anlayışına sahiptir. Ancak iklim haberciliğinde hızlı hareket etme adına bilgiyi en az iki kaynaktan teyit etme aşamasının atlanması daha büyük problemlere yol açabilmektedir.

İklim haberciliği ile ilgili yapılan çalışmalarda dikkat çeken önemli bir olgu dijital mecraların geleneksel mecralara göre daha fazla bilinir, takip edilir hale gelmesidir. Bu mecralar daha çok çevresel sorunlara odaklanmakta ve konuyla ilgili ayrıntılı içeriklere, bölümlere, dizinlere yer vermektedir. Daha önce geleneksel medyada çalışan çevre ve bilim habercilerinin de dijital kökenli uzmanlaşmış sitelere kayması, iklim haberciliği konusunda bu dijital ortamın etkisini artırmasını sağlamıştır (Schäfer & Painter, 2020). Brüggemann (2017b) iklim değişikliğine yönelik haberlerin yeterince ön plana çıkmamasının sadece geleneksel medyada değil dijital medyada da rastlanan bir durum olduğuna dikkat çekmektedir. Bununla birlikte dijital medyanın iklim haberciliğini çeşitlendirdiği söylenebilir. Türkiye'de de *Yeşil Gazete*, *İklim Haber*, *İklim Gazetesi* bu çerçevede öne çıkan örneklerdir. Bu kapsamda gerek geleneksel basının dijital uzantılarında gerekse çevre üzerine uzmanlaşmış platformlarda iklim haberciliğinin izlerini sürmek, sürdürülebilir bir iklim haberciliği anlayışının yerleşmesinde büyük önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada geleneksel medyada ve iklim haberciliği yapan bir dijital gazetede yer alan kuraklık ile ilgili haberlerin iklim haberciliği kistaslarına ne kadar bağlı kaldığı betimsel

yöntemle incelenmiştir. Bu kapsamda 01 Haziran 2022 - 31 Ağustos 2022 tarih aralığında *Hürriyet*, *Sözcü*, *Sabah*, *Yeşil Gazete*'de kuraklık ile ilgili yer alan 299 haberle sınırlandırılan çalışma için, içeriklerini birbiriyle karşılaştırabilmek, iklim haberciliğinin özelliklerinin ne kadarının kullanıldığını tespit edebilmek amacıyla en uygun yöntem olan içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, incelenen konuyla ilgili toplanan verilerin önce kavramsallaştırılmasını, sonrasında ise düzenlenmesini ve temaların saptanmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ile bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarını içermektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013: 259-260).

Bu kapsamda öncelikle 01 Haziran 2022 - 31 Ağustos 2022 tarih aralığında gazetelerde yer alan kuraklık haberleri üzerinden veriler toplanmıştır. *Hürriyet*, *Sabah*, *Yeşil Gazete*'de yer alan haberler, internet siteleri arşivinden temin edilmiştir. *Sözcü Gazetesi*'nde yer alan haberler için ise gazetenin arşivinde kelime araması yapılamamasından dolayı Google detaylı arama kullanılmıştır. Bu tarih aralığının seçilme sebebi, kuraklık ile ilgili haberlerin sayısal olarak yaz aylarında artış göstermesidir¹. Gazetelerden *Hürriyet*, *Sözcü* ve *Sabah* ana akım medyada en çok okunan gazeteler² olmaları nedeniyle, *Yeşil Gazete* ise iklim haberciliği anlayışını ön plana çıkaran³ bir gazete olması nedeniyle seçilmiştir. Çalışmanın araştırma soruları şu şekildedir:

- ▶ Türkiye'de iklim haberciliğinin özellikleri uygulanıyor mu?
- ▶ Geleneksel medya ile çevre gazeteciliği yapan kurumlar arasında iklim haberciliğinin uygulandığı açısından fark var mı?

- ▶ Haberlerde kuraklık ve iklim değişikliği arasında bir bağ kuruluyor ve bu bağ temellendiriliyor mu?

Araştırma soruları çerçevesinde öncelikle gazetelerde yer alan haberler incelenmiş ve iklim haberciliğinin temel özelliklerine göre (kaynak, iklim krizine atıf, kuraklığın oluşmasında insan etkisine atıf, risk dili kullanımı) genel tarama yapılmıştır. Yapılan genel taramanın ardından araştırma için kategoriler ve alt kategoriler belirlenmiş ve araştırmacı tarafından kodlama cetveli oluşturulmuştur. Biçimsel ve içeriksel değişkenlerden oluşan kodlama cetveli aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

1 Google Trends (2022) kuraklık aramalarında haberler türüne bakıldığında en çok haberin 12-18 Haziran 2022 (100 haber) ve 7-13 Ağustos 2022 (98 haber) tarih aralığında yapıldığı görülmektedir.

2 Gazeteler.TV Son Tiraj Raporu (2022).

3 Gazetenin vizyonunda "Ulusal ve uluslararası ölçekte yazılı, görsel ve bunların kesişimi olan dijital alanlarda ekoloji, yeşil politika, doğal yaşam, iklim değişikliği gibi küremizin acil sorunları olan konular başta olmak üzere; her türlü hak alanında adil, demokratik, katılımcı, ekolojik ve ayrımcılık karşıtı iletişim dili, yöntemi ve kanallarının oluşturulması, desteklenmesi ve yaşatılmasını amaçlar." açıklaması yer almaktadır. (Yeşil Gazete Hakkımızda, 2023).

Tablo 1 Kodlama Cetveli

Biçimsel Değişkenler	İçeriksel Değişkenler
<i>Gazetenin Adı</i> Hürriyet (1), Sözcü (2), Sabah (3), Yeşil Gazete (4)	Haberin Kaynağı Hükümet, siyasi, kamu kurumu (1), STK (2), Bilim (3), Yurttaş (4), Ticari Kişi, Kurum, Kuruluş (5), Çoklu Bilim Dahil (6), Çoklu Bilim Dahil Değil (7), Diğer (8), Belirtilmemiş (9)
<i>Haberin Yazarı</i> Kişi (1), Ajans (2), Haber Merkezi (3), Belirtilmemiş (4), Yabancı Basın (5)	Haberde İklim Krizine Atıf Var (1), Yok (2)
<i>Haberin Tarihi</i> Haziran (1), Temmuz (2), Ağustos (3)	Haberde İnsan Etkisine Atıf Var (1), Yok (2)
<i>Fotoğraf Kullanımı</i> Var (1), Yok (2)	Haberde Risk Dili Kullanımı Var (1), Yok (2)
<i>Fotoğraf Sayısı</i> 0 (1), 1-3 (2), 4-6 (3), 7-9 (4), 10 ve üzeri (5)	Haberin Kapsamı Uluslararası (1), Ulusal (2), Yerel (3)
<i>Hiperlink Türü</i> Yok (1), Başlık (2), Başlık-Makale (3), Başlık-Haber (4), Başlık-Adres (5), Başlık-Rapor (6), Başlık-Haber-Rapor-Makale (7), Başlık-Makale-Haber-Adres (8), Başlık-Makale-Haber (9)	Haberin Bağlamı Çevre (1), Ekonomi (2), Gıda-Tarım (3), Eğitim (4), Siyaset (5), Kültür-Sanat (6), Magazin (7), Bilim-Teknoloji (8), Spor (9), Sağlık (10)
<i>Hiperlink Kullanımı</i> Var (1), Yok (2)	
<i>Grafik Kullanımı</i> Var (1), Yok (2)	
<i>Grafik Sayısı</i> 0 (1), 1-3 (2), 4-6 (3), 7-9 (4), 10 ve üzeri (5)	
<i>Video Kullanımı</i> Var (1), Yok (2)	
<i>Video Sayısı</i> 0 (1), 1-3 (2), 4-6 (3), 7-9 (4), 10 ve üzeri (5)	

Araştırmacı tarafından tüm haberler kodlama cetveline göre IBM SPSS Statistics 22 Programında kodlanmış, sonrasında bu haberlerin içerisinden rastlantısal olarak seçilen 50 haber, araştırmacı

arasındaki uyum oranlarına bakıldığında, tüm kategorilerde mükemmele yakın uyum tespit edilmiştir. Gazete, tarih, yazar, fotoğraf, fotoğraf sayısı, grafik, grafik sayısı, video, video

Tablo 2 Fleiss Kappa Test Sonucu

Kategori	Kaynak	İklim Krizi	İnsan Etkisi	Risk Dili	Hiperlink	Hiperlink Tür	Bağlam	Kapsam
Fleiss Kappa	,930	,918	,915	,879	,945	,931	,889	,945

dışında iki uzman tarafından kodlanmıştır. Araştırmacı haricinde birden fazla uzman tarafından kodlama işlemi yapıldığı için, Fleiss Kappa testi yapılarak kodlayıcılar arasındaki uyum ölçülmüştür. Kodlayıcılar arasında güvenilirlik belirlemek için kullanılan Fleiss Kappa testi, +1 ile -1 arasında değer almaktadır. Landis ve Koch (1977: 165), 0'dan küçük değerleri zayıf, 0,00-0,20 arasını yetersiz, 0,21-0,40 arasını vasat, 0,41-0,60 arasını orta, 0,61-0,80 arasını güçlü, 0,81-1,00 arasını ise mükemmele yakın uyum olarak değerlendirmektedir. Çalışmada kodlayıcılar

sayısı kategorilerinde (1,00) olan oran, diğer kategorilerde aşağıdaki tablodaki gibidir:

Araştırmanın bulgular kısmında toplanan veriler üzerinden IBM SPSS Statistics 22 vasıtasıyla gerçekleştirilen frekans analizi ve çapraz tablo analizlerinin sonuçlarına yer verilecektir.

Bulgular

01 Haziran - 31 Ağustos 2022 tarihleri arasında *Hürriyet*, *Sözcü*, *Sabah* ve *Yeşil Gazete*'de kuraklıkla ilgili toplam 299 haber yapılmıştır.

Tablo 3 Toplam/Aylara Göre Haber Sayısı

Haber Sayısı	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Toplam	96	32	11	3,7	113	37,7	79	26,3
Haziran	22	22,9	2	18,2	23	20,4	21	26,6
Temmuz	27	28,1	1	9,1	27	23,9	18	22,8
Ağustos	47	49	8	72,7	63	55,8	40	50,6

Kuraklıkla ilgili en fazla habere *Sabah Gazetesi* (%37,7), en az habere ise *Sözcü Gazetesi* (%3,7) yer vermiştir. *Sözcü Gazetesi*'nde kuraklıkla ilgili bu kadar az haberin yer almasının; alanında uzman gazeteci sayısının azlığı, öncelik sırasında çevre konusunu geri plana atma, basılı gazetede yer alan tüm haberlerin dijital platforma yüklenmemesi gibi çeşitli sebepleri olabilir. Aylara göre dağılıma bakıldığında kuraklıkla ilgili en fazla haber

ise gıda ve tarımın yer aldığı görülmektedir. *Sözcü Gazetesi* (%9,1) ise çevre haberlerinin dışında sadece bir haberde gıda-tarım kategorisinde içerik üretmiştir. Diğer gazetelerde ise eğitim, siyaset, kültür-sanat, magazin, bilim-teknoloji, spor ve sağlık kategorilerinde de içerik oluşturulduğu görülmektedir. Bu kapsamda *Sözcü Gazetesi* hariç olmak üzere *Yeşil*, *Sabah* ve *Hürriyet* gazetelerinde kuraklık konusunun çevreden

Tablo 4 Haberlerin Bağlamı

	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Çevre	52	54,2	10	90,9	41	36,3	42	53,2
Ekonomi	11	11,5	0	0	30	26,5	12	15,2
Gıda-Tarım	12	12,5	1	9,1	21	18,6	6	7,6
Eğitim	2	2,1	0	0	0	0	0	0
Siyaset	6	6,3	0	0	9	8	5	6,3
Kültür/Sanat	4	4,2	0	0	1	0,9	3	3,5
Magazin	5	5,2	0	0	4	3,5	1	1,3
Bilim/Teknoloji	1	1	0	0	2	1,8	3	3,8
Spor	0	0	0	0	3	2,7	5	6,3
Sağlık	3	3,1	0	0	3	2,7	5	6,3

Ağustos (%52,7), en az haber ise Haziran (22,7) ayında girilmiştir. Bu dağılım, küresel sıcaklık artışına bağlı olarak meydana gelen kuraklığın etkilerinin en çok Ağustos ayında görülmesi (dere yataklarının kuruması, suların çekilmesi, baraj doluluğunun düşmesi vs.) ile açıklanabilir. Gazetelerde kuraklıkla ilgili haberlerin hangi bağlamda haberleştirildiğine bakıldığında, en çok çevre kategorisinde haberlerin yapıldığı (*Hürriyet* %54,2; *Sözcü* %90,9; *Sabah* %36,3; *Yeşil* %53,2), *Sabah* (%26,5) ve *Yeşil Gazete*'de (%15,2) ikinci sırada ekonominin, *Hürriyet Gazetesi*'nde (%12,5)

sağlığa, ekonomiden kültür sanata kadar geniş bir yelpazede, bütüncül bir perspektifte ele alındığı söylenebilir. Nitekim sadece bir çevre olayı olarak değerlendirilemeyecek olan kuraklık, doğal yaşamı olduğu kadar beşerî yaşamı da etkilemektedir.

Tablo 5 Haberlerde İklim Krizine Atıf

	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İklim Krizine Atıf	53	55,2	1	9,1	34	30,1	64	81

İklim krizinin meydana getirdiği en önemli değişikliklerden birisi de kuraklıktır. İklim krizi nedeniyle etkisi ve şiddeti artan kuraklık son yirmi yılda %29 artış göstermiştir. Bu durum ise genel olarak canlıların hayatına mal olmakta, tarımsal üretimi zedelemekte ve su sıkıntısını meydana getirmektedir (TEMA, 2023). Türkiye’nin de içerisinde yer aldığı Akdeniz Havzası’nda bölgesel olarak iklim krizine bağlı ortaya çıkan en önemli risk kuraklık olduğundan dolayı, haberlerde kuraklık konusunun iklim krizi ile bağlantılı olarak ele alınıp alınmadığı önem taşımaktadır. İçerik analizi neticesinde haberler incelendiğinde, *Yeşil Gazete*’nin (%81) haberlerin çoğunluğunda kuraklığın iklim krizi neticesinde ortaya çıkan bir durum olduğunu ön plana çıkardığı görülmektedir. Yine *Hürriyet Gazetesi*’nde (%55,2) yer alan haberlerde de ana akım medyada yer alan diğer gazetelere göre daha fazla iklim krizine atıf yapıldığı anlaşılmaktadır. tespit edilmiştir. Bununla birlikte *Sözcü Gazetesi* (%9,1) sadece bir haberde iklim krizine atıfta bulunurken, *Sabah Gazetesi* (%30,1) de çoğunlukla iklim krizine atıfta bulunmamıştır. Dolayısıyla kuraklık konusu iklim kriziyle bağlantılı olarak ele alınmadığı için *Sabah* ve *Sözcü* gazetelerinde konunun yeteri kadar temellendirilmediği, sadece kuraklıkla ilgili genel sonuçların ön plana çıkartıldığı söylenebilir. *Hürriyet Gazetesi*’nin ve özellikle *Yeşil Gazete*’nin ise kuraklığın ana nedeni olarak iklim krizine atıfta bulunması, iklim haberciliğinin uygulanabilirliği noktasında olumlu bir durum olarak ele alınabilir.

Tablo 6 Haberlerde İnsan Etkisine Atıf

	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İnsan Etkisine Atıf	27	28,1	2	18,2	24	21,2	46	58,2

İklim krizinin ortaya çıkmasındaki en önemli etmen, insan etkisidir. Antropojenik etkiye yapılan vurgu, iklim haberciliğinin en önemli vurgularından birisidir. İklim Haber ve KONDA Araştırma’nın “Türkiye’de İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları Algısı 2021” çalışmasına göre

araştırmaya katılanların %75’i iklim krizinin insan faaliyetlerinin sonucu olduğunu (Doğru vd., 2021: 10), %83’ü iklim değişikliğinin çözümünde bireysel olarak sorumluluk alınması gerektiğini düşünmekte, iklim değişikliğinin meydana gelmesinde ise %56’sı büyük şirketleri, %49’u özel sektörü/sanayiye sorumlu tutmaktadır (KONDA, 2021: 70). Gazetelerdeki haberler incelendiğinde *Yeşil Gazete*’nin (%58,2) haberlerde kuraklığın önemli nedenlerinden birisi olarak insan faktörünü sıklıkla ele aldığı görülmektedir. Örneğin *Yeşil Gazete*’nin bir haberinde¹ Türkiye’de kuraklık krizinin büyümesinde ağır sanayi faaliyetlerinin yoğunluğuna ve aşırı su tüketimine, nüfus artışına, tarımda kullanılan salma sulama yöntemine, madencilik ve mega projelerin baskısına değinilerek kuraklığın meydana gelmesinde insan etkisine atıfta bulunulmuştur. Ana akım medyaya bakıldığında ise *Hürriyet* (%28,1), *Sözcü* (%18,2) ve *Sabah* gazetelerinde (%21,2) çoğunlukla insan faktörünün göz ardı edildiği anlaşılmaktadır. Kuraklıkla ilgili haberler neden ve sonuç bağlamında temellendirilmemekte, haberler sadece olay odaklı bilgilerden oluşmaktadır. Örneğin *Sabah Gazetesi*’nde yer alan bir haberde², Avrupa’da aşırı sıcaklar nedeniyle orman yangınlarının artışı ele alınmıştır, ancak sıcaklık artışında insan etkisine atıfta bulunulmamış, haber oldukça kısa tutularak sadece Avrupa’da aşırı sıcaklar nedeniyle orman yangınlarının arttığı bilgisi verilmiştir.

İklim haberciliğindeki en önemli unsurlardan birisi de haber içerisinde çoklu kaynak kullanımına verilen önemdir. Örneğin haberin içerisinde bilim insanlarının, yurttaşların, sivil toplum kuruluşlarının ve benzeri aktörlerin görüşlerinden faydalanmak haberin çok boyutlu bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda gazetelere bakıldığında ana akım medyada yer alan *Sabah* (%33,6) ve *Hürriyet* (%30,2) gazetelerinin en çok hükümet ve siyasi aktörleri haberde kaynak olarak kullandığı görülmüştür.

1 “Türkiye’de kuraklık krizi büyüyecek: Bu yıl tarımsal verim azalacak, 2040’a kadar su stresi artacak”, 3 Haziran 2022, *Yeşil Gazete*.

2 “Erken gelen sıcaklar Avrupa’yı yaktı”, 23 Haziran 2022, *Sabah*.

Tablo 7 Haberlerin Kaynak Bilgisi

Kaynak	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Hükümet	29	30,2	3	27,3	38	33,6	16	20,3
STK	4	4,2	0	0	3	2,7	2	2,5
Bilim İnsanı	20	20,8	2	18,2	22	19,5	13	16,5
Yurttaş	3	3,1	0	0	2	1,8	1	1,3
Ticari	0	0	0	0	4	3,5	0	0
Çoklu (bilim insanı dâhil)	27	28,1	3	27,3	18	15,9	34	43
Çoklu	9	9,4	0	0	12	10,6	11	13,9
Belirtilmemiş	2	2,1	3	27,3	13	11,5	1	1,3
Diğer	2	2,1	0	0	1	0,9	1	1,3

Bu kapsamda daha çok hükümet ve siyasi aktörlerin basın açıklamaları, toplantı konuşmaları merkezli bir habercilik yapılmıştır ve yapılan haberler genellikle kuraklık sorununu temel almamakta, kuraklık genellikle haber içerisinde detay bilgi olarak kalmaktadır. Örneğin *Hürriyet*'te yer alan bir haberde³ ana konu göç olgusudur ve kuraklık haberde TBMM Başkanı Şentop'un bir cümlesi içerisinde geçmektedir. Yine *Sabah*'ta yer alan bir haber⁴, Adana İş Dünyası Buluşması'na katılan Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'nin ihracat hakkındaki demecinden oluşmaktadır ve kuraklık Nebati'nin bir cümlesi içerisinde detay olarak yer almaktadır. *Yeşil Gazete*'nin (%43) ise bilim insanlarının dâhil olduğu çoklu bir kaynak havuzundan yararlandığı görülmektedir. *Sözcü Gazetesi*'nde ise hükümet ve siyasi aktörlerin (%27,3), bilim insanlarının dâhil olduğu çoklu kaynakların (%27,3) ve kaynaksız haberlerin (%27,3) eşit oranda dağıldığı söylenebilir. Bu kapsamda *Yeşil Gazete*'nin iklim haberciliğinin gereklerine uygun olarak bilimsel kaynaklar (IPCC raporları; Nature Climate Change, Nature Geoscience bilimsel dergilerinde yer alan makaleler, bilim insanlarının görüşleri vb.) ile yurt dışındaki çevre gazeteleri, çevre kuruluşlarının portalları, aktivistlerin portalları gibi diğer kaynakları bir potada buluşturabildiği söylenebilir. *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinde en sık hükümet ve siyasi aktörlerin kaynak olarak kullanılması ise iklim haberciliği kapsamında geliştirilmesi gereken bir durum olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 8 Haberlerde Risk Dilinin Kullanımı

Risk Dili	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Risk Dili	25	26	4	36,4	15	13,3	41	51,9

3 "TBMM Başkanı Şentop: "Göç olgusu tüm dünyanın sorunu haline gelmiştir", 20 Haziran 2022, *Hürriyet*.

4 Bakan Nebati'den ihracat açıklaması! Hedef 300 milyar dolar, 17 Haziran 2022, *Sabah*.

5 "Türkiye'de kuraklık krizi büyüyecek: Bu yıl tarımsal verim azalacak, 2040'a kadar su stresi artacak", 3 Haziran 2022, *Yeşil Gazete*.

6 "Prof. Dr. Yaşar: Kuraklık, İzmir'de kötü koku sorununu artırdı", 17 Ağustos 2022, *Hürriyet*.

Okuyucuların iklim haberlerine yönelik dikkatinin çekilmesindeki en önemli faktörlerden birisi de risk dilinin kullanımınıdır. Risk dilinin kullanımında konuyla ilgili bilimsel kanıtlardan yararlanma, bilim insanlarının görüşüne yer verme ve gelecekteki olası risklere değinme oldukça önemlidir. Bu çerçevede haberlere bakıldığında, *Yeşil Gazete*'nin (%51,9) çoğunlukla risk dilini kullandığı, *Sözcü* (%36,4) ve *Hürriyet* (%26) gazetelerinde biraz daha fazla özen gösterilen kullanımın *Sabah Gazetesi*'nde (%13,3) oldukça düşük olduğu belirtilmelidir. Bu kapsamda bahsedilmesi gereken bir diğer husus *Yeşil Gazete*'nin risk dilini kullanırken haberi daha fazla ayrıntılandırma yoluna gitmesi ve özellikle hiperlinkler vasıtasıyla okuyucu yönlendirdiği bilimsel makaleler, raporlar ile bu risk dilini direkt olarak bilimsel kanıtlar üzerinden sağlamlaştırmasıdır. Örneğin kuraklık konulu bir haberinde⁵ Türkiye'yi bekleyen en önemli iklim tehditlerinden birisi olarak kuraklık konusu çerçevelenmiş, bu kapsamda IPCC raporu, S&P Global raporu ile haber desteklenmiş, daha önce hazırlanan içeriklere hiperlink verilmiş ve konuyla ilgili Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden Prof. Dr. Halim Orta'nın görüşlerine yer verilmiştir. 2040 yılında Türkiye'yi çok şiddetli bir kuraklığın beklediği gerek bilimsel raporlarla gerekse de bilim insanının görüşüyle desteklenmiştir. Ana akım medyadaki gazetelerde ise her ne kadar bilim insanlarının görüşlerinden veya bilimsel raporlardan faydalanılsa da ayrıntılı bir içerik hazırlama yerine riski ön plana çıkaran cümlelerin kullanıldığı, daha kısa metinlere yer verildiği söylenebilir. Örneğin *Hürriyet*'te yer alan bir haberde⁶, İzmir'de kuraklığa bağlı olarak kötü

kokuların artmasıyla ilgili Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Doğan Yaşar'ın görüşleri alınmış ve son 60-70 yılın en kurak döneminin geçirildiğine, derelerin altının betonlanmasının ve fabrikalardaki atık suların arıtılmadan denize karışmasının daha büyük sorunlara neden olacağına dikkat çekilmiştir. Bununla birlikte haber herhangi bir bilimsel rapor, makale ile desteklenmemiş, sadece bilim insanının görüşleri ile çerçevelenmiştir.

Tablo 9 Haberlerde Fotoğraf/Grafik/Video Kullanımı

Görsel	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Fotoğraf	93	96,9	11	100	111	98,2	78	98,7
Grafik	9	9,4	1	9,1	4	3,5	18	22,8
Video	13	13,5	1	9,1	5	4,4	4	5,1

İncelenen tüm gazetelerin haberlerde fotoğraf kullanımına önem verdiği söylenebilir. Neredeyse tüm haberlerde fotoğraf kullanılmıştır, *Hürriyet Gazetesi*'nde 3 haberde (%3,1), *Sabah Gazetesi*'nde 2 haberde (%1,8), *Yeşil Gazete*'de ise 1 haberde (%1,3) fotoğrafa yer verilmemiş, *Sözcü Gazetesi* ise tüm haberlerde fotoğraf kullanmıştır. Bununla birlikte, fotoğrafın içeriği bu çalışma kapsamında ele alınmadığı için haberin içeriğine uygunluk kapsamında başka bir çalışmada kullanılan fotoğrafların gösterebilimsel analizinin yapılması alana katkı sağlayacaktır. Kullanılan fotoğraf sayısına bakıldığında, *Hürriyet* (%80,2), *Sözcü* (%90,9), *Sabah* (%69) ve *Yeşil Gazete*'nin (%49,4) en sık 1-3 arasında fotoğraf kullandığı görülmektedir. *Sabah Gazetesi* (%8) ve *Yeşil Gazete* (%5,1) bazı haberlerde 10 ve üzeri fotoğraf kullanımı yoluna da gitmiştir. Bu kapsamda incelenen tüm gazetelerin kuraklık ile ilgili haberlerde görselliğe önem verdikleri, içeriklerini kullandıkları görseller ile güçlendirdikleri söylenebilir.

görselleştirebilmek adına grafik kullanımı oldukça önemlidir. Bununla birlikte yapılan incelemede *Hürriyet* (%9,4), *Sabah* (%3,5) ve *Sözcü* (%9,1) gazetelerinin grafik kullanımına ağırlık vermediği, *Yeşil Gazete*'nin (%22,8) ise diğerlerine oranla daha fazla grafiğe yer verdiği anlaşılmaktadır. Kullanılan grafiklerin sayısı incelendiğinde *Hürriyet* (%9,4) ve *Sözcü* (%9,1) gazetelerinin 1-3 aralığında grafik kullandığı; *Sabah Gazetesi*'nin 3 haberde 1-3 aralığında grafiğe (%2,7), 1 haberde ise 4-6 aralığında grafiğe (%0,9) yer verdiği; *Yeşil Gazete*'nin 15 haberde 1-3 aralığında grafiğe (%19), 2 haberde 4-6 aralığında grafiğe (%2,5) ve 1 haberde 7-9 aralığında grafiğe (%1,3) yer verdiği belirtilmelidir. Bu kapsamda özellikle *Yeşil Gazete*'nin fotoğrafların yanı sıra grafik kullanımı ile kuraklıkla ilgili okuyucularına daha bütüncül bir anlatım sunduğu söylenebilir.

İklim değişikliği uzun vadede meydana gelen bir değişim olduğu için iklim haberciliği anlık gözlenebilen olayları haberleştirmemekte, genellikle uzun vadeli olayların etkilerini konu edinmektedir. Bu nedenle iklim krizine yönelik sel, kasırga, fırtına vb. olaylar haricinde okuyucuyu habere çekebilecek görsel unsurlar azdır. Ancak video kullanımı, gerek kaynağın konu ile ilgili görüşleri olsun gerekse haberleştirilen olaya yönelik olsun görsellik çağında okuyucunun dikkatini çekme adına oldukça önemlidir. Gazetelerin kuraklık haberlerinde video kullanım oranlarına bakıldığında en çok *Hürriyet Gazetesi*'nin (%13,5), en az ise *Sabah Gazetesi*'nin (%4,4) video kullanımına yer verdiği görülmektedir. Nicel olarak video sayısının ise 1-3 aralığında (%7,7) olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla gazetelerin kuraklığa yönelik yaptıkları haberlerde video

Tablo 10 Haberlerde Hiperlink Kullanımı

Hiperlink Tür	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Başlık	37	38,5	0	0	5	4,4	76	96,2
Başlık/Makale	36	37,5	0	0	4	3,5	23	29,1
Başlık/Haber	0	0	0	0	0	0	34	43
Başlık/Adres	0	0	0	0	0	0	3	3,8
Başlık/Rapor	0	0	0	0	0	0	2	2,5
Başlık/Haber/Rapor/Makale	0	0	0	0	0	0	1	1,3
Başlık/Haber/Makale/Adres	0	0	0	0	0	0	1	1,3
Başlık/Haber/Makale	0	0	0	0	0	0	3	3,8

İklim haberciliğinde konuyu daha iyi anlatabilmek ve haberde yer alan bilimsel verileri

kullanımına yeterli önem vermedikleri, konuyu videolarla desteklemedikleri söylenebilir.

Dijitalleşmeyle birlikte okurların ilgisini çekebilecek, konuyla ilgili daha fazla araştırma yapmasını sağlayacak hiperlink kullanımı önem kazanmıştır. İklim haberciliğinde hiperlink kullanımının önemi, gerek bilimsel kanıta dayalı içerik oluşturulduğu zaman bu kanıtlara yönlendirecek linklerin kullanımıyla, gerekse de iklim krizine yönelik diğer haberlere yönlendirmeye okurların konuyla alakalı ilgilerini canlı tutmayı sağlamasıdır. Kuraklıkla ilgili haberlerde gazetelerin iklim krizi ve kuraklık ile alakalı hiperlink kullanımına bakıldığında, *Yeşil Gazete*’nin (%96,2) neredeyse tüm haberlerinde hiperlink kullandığı, *Hürriyet Gazetesi*’nin (%38,5) haberlerinin neredeyse yarısında hiperlink kullandığı, *Sabah Gazetesi*’nde (%4,4) ise hiperlinklere oldukça düşük oranda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte *Sözcü Gazetesi*’nin konu ile alakalı hiç hiperlink kullanmadığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda *Yeşil Gazete*’nin hiperlink kullanımında örnek bir habercilik anlayışı sergilediği söylenebilir. *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinde oldukça düşük oranda, *Sözcü Gazetesi*’nde ise hiç hiperlink kullanılmaması ise bu gazetelerin çevre haricinde gündemdeki bütün konuları ele alması, kısa sürede birçok içeriği internet ortamına yüklemek zorunda kalmaları, çevre konusunda uzmanlaşmış bir kadroya yeterince sahip olamamaları ile açıklanabilir.

Hiperlinklerin türüne bakıldığında *Sabah* (%3,5) ve *Hürriyet* gazetelerinde (%37,5) yer alan hiperlinklerin okuyucuyu başlıkla ilgili kendi haberlerine yönlendirdiği görülmektedir. *Yeşil Gazete* ise bu çerçevede çok daha kapsamlı bir kullanıma gitmiştir, okuyucularını hem konuyla ilgili kendi sitelerinde yer alan diğer haberlere (%29,1) yönlendirmekte hem de haberin içerisinde yer alan makalelere, haberlere, sitelere ve raporlara link vermektedir. Bazı haberlerinde yer alan hiperlinkler vasıtasıyla okuyucular aynı anda konuyla ilgili başlığa, habere ve makaleye (%11,4); kimi zaman ise başlık, haber, makale ve rapora (%1,3) erişim sağlayabilmektedir. Böylelikle *Yeşil Gazete*’nin aktif ve etkili bir şekilde hiperlink kullanarak okuyucuların ilgi duyduğu konuda daha

fazla araştırma yapabilmesini mümkün kıldığı söylenebilir. *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinde yer alan hiperlinklerin okuyucuyu sadece konuyla ilgili gazetede başlığa yönlendirmesi ise yine

Tablo 11 Haberlerde Hiperlink Kullanımı

Yazar	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kişi	25	26	0	0	31	27,4	5	6,3
Ajans	30	31,3	4	36,4	49	43,4	0	0
Haber Merkezi	10	10,4	0	0	6	5,3	29	36,7
Yabancı Basın	6	6,3	0	0	0	0	6	7,6
Belirtilmemiş	25	26	7	63,6	27	23,9	39	49,4

okuyucunun bilgisini artıracak bir durumdur ancak hiperlink kullanımının çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Haberin yazar bilgisine bakıldığında *Hürriyet* (%31,3) ve *Sabah*’ın (%43,4) daha çok ajans haberlerine yer verdiği, *Yeşil Gazete* (%49,4) ile *Sözcü*’de (%63,6) ise yazarı belirtilmeyen haberlerin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Yabancı basından haberler *Hürriyet* (%6,3) ve *Yeşil Gazete*’de (%7,6) kendisine yer bulurken, *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerinde yabancı basından gelen haberlere yer verilmemiştir. Gazetelerin kendi muhabirlerinin hazırladığı içeriklerin sayıca az olması çevre haberciliğinin gazete yönetimlerince yeteri kadar önemsenmeyen bir alan olduğu ve alanda yeterli uzman kadronun istihdam edilmediği çıkarımına yol açmaktadır. Nitekim Şahin ve Üzelgün’ün (2006: 1) çalışmalarında görüştüğü gazeteciler, gazete yönetimlerinin çevre konusunda uzmanlaşmış bir kadroya bütçe ayırmak yerine bu tür içerikleri yerli ve yabancı ajanslardan temin etme yoluna gittiklerini, tiraj getirmeyeceğini düşündükleri çevre haberlerine önem verilmediğini belirtmişlerdir. Dağlı (2012: 159) da, Türkiye’de çevre haberciliği konusunda bir uzmanlaşmanın yerleşmediğini, çevre gazetecilerinin çevre haberleri haricinde başka alanlarda da içerik üretmek zorunda olduklarını belirtmektedir. Yabancı basından alınan içeriklere *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerinde hiç yer verilmemesi, *Hürriyet* (%6,3) ve *Yeşil Gazete*’de (%7,6) ise bu oranların oldukça düşük seyretmesi ise, iklim krizine yönelik içerik hazırlarken küresel içeriklerin

Tablo 12 Haberlerin Kapsamı

	Hürriyet		Sözcü		Sabah		Yeşil Gazete	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Uluslararası	52	54,2	10	90,9	58	51,3	56	70,9
Ulusal	24	25	1	9,1	29	25,7	11	13,9
Yerel	20	20,8	0	0	26	23	12	15,2

geri planda kaldığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte *Yeşil Gazete* her ne kadar doğrudan yabancı basından çok fazla içerik temin etmese de haber içerisine yerleştirdiği hiperlinklerle gerek yabancı basında yer alan haberlere gerekse de bilimsel literatüre erişimi mümkün kılmaktadır.

Hürriyet (%54,2), *Sözcü* (%90,9), *Sabah* (%51,3) ve *Yeşil* (%70,9) gazetelerinde kuraklıkla ilgili yer alan haberlerin kapsamına bakıldığında en çok uluslararası içeriğe yer verildiği görülmektedir. *Sabah* (%25,7), *Sözcü* (%9,1) ve *Hürriyet* Gazetesi'nde (%25) ikinci sırada ulusal içerikler yer alırken, *Yeşil Gazete*'de (%15,2) ise yerel içeriklerin öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda yine Türkiye'de çevre gazeteciliği üzerine uzmanlaşmış kadroların darlığına atıfta bulunmakta fayda vardır. Bu nedenle gazeteler genellikle yurtdışında üretilmiş haberlerden derleme veya çeviri yapma yoluna gitmekte, bu durum ise kuraklıkla ilgili haberlerin kapsamını daha çok uluslararası boyuta taşımaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Sanayileşme süreciyle birlikte insan faaliyetlerine bağlı olarak etkisini artıran iklim krizi; bilim insanlarının, sivil toplum kuruluşlarının, siyasi aktörlerin, uluslararası ve ulusal ticari kuruluşların, yurttaşların ve medyanın bir araya gelerek çözüm üretmesi gereken bir tehdit olarak tüm yaşamımızı etkilemektedir. Bu kapsamda iklim krizinin nedenlerini, etkilerini ve gelecek dönemler için barındırdığı riskleri yurttaşlara ileten, yurttaşların habere konu olan olayla ilgili bilimsel raporlar ve araştırmalar ile ilgili bilgi sahibi olmasını sağlayan, iklim krizine dolaylı veya dolaysız olarak neden olan tüm aktörlere almaları gereken sorumlulukları hatırlatma görevi bulunan iklim haberciliği, yeni ancak hızla gelişen bir alan olarak öne çıkmaktadır.

İklim haberciliği, insanlar tarafından etkileri duyumsanamayacak uzun süreli olayları konu

edinir, bu nedenle yerele ve küresele hitap eden konuları bilimsel raporlarla ve kanıtlarla destekler. Bu alana yönelik yapılan çalışmalarda bilim insanlarının görüşlerine ve bilimsel raporlarla kanıtlara dayalı bir risk dilinin kullanımı, ele alınan olayın (sel, kuraklık, şiddetli yağış vb.) iklim krizi ve insan faaliyetleri ile olan bağına değinme, fotoğraf, grafik, video gibi görseller ile haberin dilini güçlendirme, sürece dâhil olan ve süreçten etkilenen tüm aktörlere haber metninde yer ayırma gibi çeşitli özellikler ön plana çıkarılmıştır.

Türkiye'de iklim haberciliği yeni gelişen bir alandır. Her ne kadar iklim haberlerine yönelik çeşitli uzmanlaşmış platformlar meydana gelse de (örneğin *Yeşil Gazete*, *iklim haber* gibi) özellikle ana akım medya iklim haberciliğinden ziyade, kısa enformasyona dayalı bilgi üretimi, medya kanallarının sahiplik yapısı nedeniyle sansür/otosansür, okuyucuyu haberden uzaklaştıran karmaşık dil kullanımı gibi özellikler ön plana çıkmaktadır (Uzunoğlu ve Karaca, 2021). Bu kapsamda, iklim haberciliğinin özelliklerinin ne kadar uygulanabildiğini karşılaştırma ve kuraklıkla ilgili haberlerde iklim krizinin ne kadar yer aldığını tespit edebilme amacıyla, bu çalışmada ana akım medyadan *Hürriyet*, *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerinin dijital platformları ile çevre konusunda uzmanlaşmış *Yeşil Gazete*'de kuraklıkla ilgili 1 Haziran - 31 Ağustos 2022 tarihleri arasındaki 299 haber incelenmiştir.

Çalışmadan elde edilen verilere göre *Sözcü Gazetesi*, incelenen gazeteler arasında kuraklıkla ilgili en az habere yer veren gazetedir. Bu durumun sebebi ise gazetenin çevre konusunda uzmanlaşmış kadrosunun bulunmaması ve gazetenin özelde kuraklık konusuna yeteri kadar ilgi göstermemesi ile açıklanabilir. *Sözcü Gazetesi*, kuraklık ile ilgili ele aldığı haberlerde daha çok yazarı belli olmayan, kısa, enformasyona dayalı içeriklere yer vermiştir. Bu içerikleri her ne kadar fotoğraflarla destekleme yoluna gitse de ele aldığı olayları iklim krizinin ve insan faaliyetlerinin neticesi olarak değerlendirmemiş, kuraklık olaylarını daha çok olağan doğa olayları olarak haberleştirme yoluna gitmiştir. Bilimsel kaynaklara çok fazla

olmasa da yer veren gazete, risk dilini kurma ve doğru bir şekilde kullanma noktasında zayıf kalmakta; okurlara sunduğu kısa bilgilerle kuraklık hakkında ayrıntılı, bütünlüklü ve geniş perspektifli bir haber anlayışı ortaya koyamamaktadır.

Konuyla ilgili en fazla habere yer veren *Sabah Gazetesi* kuraklıkla ilgili olayların iklim krizinden kaynaklandığına, tüm bu süreçte insan faaliyetlerinin etkisine çok düşük oranda değinmiştir. Bütün haberlerde konuyla ilgili fotoğraf kullanımına özen gösteren gazete, grafik ve video konusunda aynı desteği sunmamış, ele aldığı konularda daha çok hükümet ve siyasi aktörleri ön plana çıkararak kuraklık konusunda okurlarına geniş kapsamlı, ayrıntılı ve bilimsel kanıtlara dayalı içerik sağlayamamıştır. Yine buna bağlı olarak risk dilinin kullanımı da *Yeşil Gazete* ve *Hürriyet Gazetesi*'ne oranla oldukça düşüktür. Bununla birlikte yer verdiği haberlerin çevreden ekonomiye, gıda-tarımdan sağlığa geniş bir yelpazeyi kapsadığı söylenebilir.

Hürriyet Gazetesi'nin incelenen ana akım gazeteler arasında doğru bir iklim haberciliği anlayışı ortaya koymaya en yakın gazete olarak öne çıktığı, çeşitli kaynak kullanımı ile anlatımını güçlendirdiği, kuraklıkla ilgili haberlerinde risk dili kullanmaya, iklim krizine ve insan faaliyetlerinin etkisine atıf vermeye *Sabah* ve *Sözcü* gazetelerine göre daha fazla dikkat ettiği söylenebilir. Bununla birlikte *Hürriyet Gazetesi*'nin de kuraklıkla ilgili haberlerinde genel olarak iklim haberciliğinin özelliklerini uygulamaya özen gösterdiği düşünülmektedir. Özellikle haberlerde en sık hükümet ve siyasi aktörlere yer vermesi, haberlerin bilimsel bir perspektiften ziyade siyasi gündem politikalarını ön plana çıkarmasına neden olmuştur.

Yeşil Gazete gerek dış basından ve bilimsel raporlardan derlediği içeriklerle gerekse de kendi yazarlarının ve haber merkezinin özel haberleriyle iklim haberciliğinin özelliklerini çoğunlukla uygulamıştır. *Hürriyet*, *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerine göre daha ayrıntılı bir içerik sağlayan *Yeşil Gazete*, tüm bu içeriklerini özellikle hiperlinkler ile sağlamlaştırmakta ve okurların

ilgi duydukları konuyu daha derinlemesine inceleyebilmesine olanak sağlamaktadır. Ele aldığı haberlerde kuraklığın insan faaliyetleri sonucu oluşan iklim krizine bağlı olarak oluştuğunu vurgulayan *Yeşil Gazete* hem görsel hem de çoklu kaynak kullanımında iklim haberciliği konusunda örnek bir habercilik anlayışı ortaya koymaktadır.

Yapılan analiz neticesinde elde edilen bulgular, ana akım medyada yer alan *Hürriyet*, *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerinde iklim haberciliğinin temel özelliklerinin yeterince uygulanmadığını, *Yeşil Gazete*'nin ise büyük oranda bu özellikleri kullandığını göstermektedir. Bu durum, ana akım medyada yeteri kadar çevre konusunda uzman gazetecinin yer almamasıyla, gazete yönetimlerinin çevre haberlerini daha çok ajans haberlerinden temin etmesiyle ve çevre haberlerini okuyucunun ilgisini çekme noktasında daha geri sıralarda tutmasıyla açıklanabilir. Bununla birlikte iklim krizinin aciliyeti, gazetelerin konuyla ilgili daha fazla önlem almasını gerektirmekte ve doğru bir iklim haberciliği anlayışını elzem kılmaktadır.

Kuraklık, iklim kriziyle birlikte insanlığın yüzleşmesi gereken bir durumdur ve iklim krizine yönelik önlem alınmadığı sürece her yaz gazetelerde kuraklık konusuna gösterilen ilginin artacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kuraklık olayını bağlamından kopararak ele almak ve sadece güncel etkileri üzerinden haber içeriği sağlamak; uzun vadede insanların kuraklığın nedenleri, riskleri ve çözüm olanakları hakkında medya aracılığıyla bilgi sahibi olmasının önüne geçecektir. Her ne kadar bu çalışma kuraklık konusunu incelese de iklim krizine bağlı olarak ortaya çıkan şiddetli yağış, ani sıcaklık değişikliği, sel gibi olaylarda medyanın, tüm bu süreci bilimsel raporlar ve görüşlerle destekleyen ve süreçten etkilenen küresel ve yerel aktörleri de haber içeriğine dâhil eden bir anlayış gütmesi ve konu ile ilgili özellikle uluslararası/ulusal endüstriyel şirketlere, karar alıcılara, yurttaşlara sorumluluklarını hatırlatması bir an önce çözülmesi gereken iklim krizi tehdidine yönelik alınması gereken önlemlerin başında gelmektedir.

Bu çalışma sadece dört gazetede yaz ayları boyunca kuraklık hakkında çıkan haberlerle sınırlıdır. Ancak literatürün genişletilmesi ve daha doğru tespitlerde bulunabilme doğrultusunda daha geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Özellikle gazetelerin içeriklerinin, muhabirlerin ve okurların deneyimleriyle harmanlandığı çalışmalar literatürü genişletme konusunda öne çıkacaktır.

Kaynaklar

- Anderegg, W. R. L., Trugman, A. T., Badgley, G., Anderson, C. M., Baruska, A., Ciais, P., Cullenward, D., Field, C. B., Freeman, J., Goetz, S. J., Hicke, J. A., Huntzinger, D., Jackson, R. B., Nickerson, J., Pacala S., & Randerson, J. T. (2020). Climate-driven risks to the climate mitigation potential of forests. *Science*, 368 (6497). <https://www.science.org/doi/10.1126/science.aaz7005>.
- Arlt, D., Hoppe, I., & Wolling, J. (2011). Climate change and media usage: Effects on problem awareness and behavioural intentions. *The International Communication Gazette*, 73 (1-2), 45-63. <https://doi.org/10.1177/1748048510386741>.
- Aykaç, B. (2018). Küresel iklim değişikliğinin internet haberlerinde çerçevesi. *Muhakeme Dergisi*, 1 (2), 73-84. <https://doi.org/10.33817/muhakeme.416926>.
- Bakan Nebati'den ihracat açıklaması! Hedef 300 milyar dolar (2022, 17 Haziran). Sabah. <https://www.sabah.com.tr/ekonomi/bakan-nebati-adana-is-dunyasi-bulusmasinda-konusuyor-6039471>.
- Boykoff, M. T. & Boykoff, J. M. (2004). Balance as bias: Global warming and the US prestige press. *Global Environmental Change*, 14, 125-136. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2003.10.001>.
- Brüggemann, M. (2017a). Post-normal journalism: Climate journalism and its changing contribution to an unsustainable debate. İçinde P. Berglez, U. Olausson, M. Ots (Editörler), *What is Sustainable Journalism? Integrating the Environmental, Social, and Economic Challenges of Journalism* (ss. 57-73). Peter Lang.
- Brüggemann, M. (2017b). Traditional and shifting roles of science journalists and environmental reporters covering climate change. İçinde M. C. Nisbet, S. S. Ho, E. Markowitz, S. O'Neill, M. S. Schäfer, J. Thaker (Editörler), *Oxford Encyclopedia of Climate Change Communication*. <https://dx.doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.354>.
- Brüggemann, M. & Engesser, S. (2014). Between consensus and denial: Climate journalists as interpretive community. *Science Communication*, 36 (4), 399-427. <https://doi.org/10.1177/1075547014533662>.
- Brüggemann, M. & Engesser, S. (2017). Beyond false balance: How interpretive journalism shapes media coverage of climate change. *Global Environmental Change*, 42, 58-67. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2016.11.004>.
- Çetin, S. (2022). *Yeşil Düşünce, Yeşil Siyaset ve Çevre İletişimi*. Ütopya Yayıncılık.
- Dağlı, N. (2012). Türk basınında uzmanlaşma ve çevre gazeteciliği [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- De Faveri, A. G. (2022). İklim değişikliği haber çerçeveleri: *Hürriyet* gazetesi örneği. *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi*, 3 (5), 1-31.
- Demircan, M., Turan, N., Arabacı, H., Coşkun, M., Türkoğlu, & N., Çiçek, İ. (2016, 13-14 Ekim). Gündem belirleme modeline göre yazılı basındaki iklim değişikliği haber ve köşe yazılarının analizi. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Doğru, B., Bagatır, B., & Karakaş, A. (2022, 19 Aralık). Türkiye'de iklim değişikliği ve çevre sorunları algısı 2021. <https://www.iklimhaber.org/wp-content/uploads/2022/02/konda-arastirma-rapor-2021-y.pdf>.

- Erken gelen sıcaklar Avrupa'yı yaktı (2022, 23 Haziran). Sabah. <https://www.sabah.com.tr/yasam/erken-gelen-sicaklar-avrupayi-yakti-6046678>
- Fahy, D., & Nisbet, M. C. (2011). The science journalist online: Shifting roles and emerging practices. *Journalism*, 12 (7), 778-793. <https://doi.org/10.1177/1464884911412697>.
- Gazeteler.TV. (2023, 1 Ocak). Son tiraj raporu. https://www.gazeteler.tv/tiraj_raporu.php/.
- Gess, H. (2012). Climate change and the possibility of 'slow journalism'. *Ecquid Novi: African Journalism Studies*, 33 (1), 54-65. <https://doi.org/10.1080/02560054.2011.636828>.
- Gibson, T. A., Craig, R. T., Harper, A. C., & Alpert, J. M. (2015). Covering global warming in dubious times: Environmental reporters in the new media ecosystem. *Journalism*, 1-18. <https://doi.org/10.1177/1464884914564845>
- Giddens, A. (2009). *Politics of Climate Change*. Polity Press.
- Google Trends. (2023, 12 Ocak). Kuraklık. <https://trends.google.com/trends/explore?cat=16&geo=TR&q=kurakl%C4%B1k/>.
- Hakkımızda. (2023, 20 Ocak). Yeşil Gazete. <https://yesilgazete.org/hakkimizda/>.
- Happer, C. & Philo, G. (2016). New approaches to understanding the role of the news media in the formation of public attitudes and behaviours on climate change. *European Journal of Communication*, 31 (2) 136-151. <https://doi.org/10.1177/0267323115612213>.
- Hiles, S. S. & Hinnant, S. (2014). Climate change in the newsroom: Journalists' evolving standards of objectivity when covering global warming. *Science Communication* 36 (4), 428-453. <https://doi.org/10.1177/1075547014534077>.
- Hulme, M. (2009). *Why we disagree about climate change: Understanding controversy, inaction and opportunity*. Cambridge University Press.
- IPCC. (2014). Climate change 2014: Synthesis report core writing team. İçinde R. K. Pachauri, & L. A. Meyer (Editörler). *Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. IPCC, Geneva, Switzerland.
- IPCC. (2018). Summary for policymakers. İçinde Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, & A. Pirani (Editörler), *Global Warming of 1.5°C* (ss. 3-24). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009157940.001>.
- IPCC. (2022). Climate change 2022: Impacts, adaptation, and vulnerability. İçinde H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, & B. Rama (Editörler), *Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. <https://doi.org/10.1017/9781009325844>.
- KONDA. (2021). İklim Değişikliği Algısı Raporu Aralık 2021. <https://konda.com.tr/uploads/konda-iklimdegisikligialgisiraporu-aralik2021-final-0f4b56136ada676fb5d43b7ce0550c9430762ac3bcbffa11476e469bbda930a8.pdf>.
- Landis, J. R., & Koch, G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33, 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>.
- Leiserowitz, A., Maibach, E., Roser-Renouf, C., Feinberg, G., & Rosenthal, S. (2013). *Public support for climate and energy policies in November 2013*. Yale University and George Mason University. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.14842.08649>.

- Leiserowitz, A., Maibach, E., Roser-Renouf, C., Feinberg, G., & Rosenthal, S. (2014). *Climate change in the American mind: April, 2014*. Yale University and George Mason University. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.15995.52000>.
- Newman, N., Fletcher, R., Kalogeropoulos, A., Levy, D. A. L., & Nielsen, R. K. (2019). *Reuters institute digital news report 2019*. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Newman, N. (2020). *Digital news report 2020*. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Nisbet, M. C. (2019). The trouble with climate emergency journalism. *Science and Technology*, 35 (4), 23-26. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26949044>.
- Özay, S. & Mustafa, S. N. (2022). İklim krizine Türk medyası çerçevesinden bakmak. *İnsan ve İnsan*, 9 (33), 97-112. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.1104362>.
- Painter, J. (2013). *Climate change in the media*. New York: Reuters Institute of Journalism.
- Painter, J. (2019). Climate change journalism: Time to adapt, *Environmental Communication*, 13 (3), 424-429. <https://doi.org/10.1080/17524032.2019.1573561>.
- Prof. Dr. Yaşar: Kuraklık, İzmir’de kötü koku sorununu artırdı (2022, 17 Ağustos). *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/prof-dr-yasar-kuraklik-izmirde-kotu-koku-sorununu-artirdi/>.
- Schäfer, M. S. (2015). Climate change and the media. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2 (3). <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.91079-1>
- Schäfer, M. S. & Painter, J. (2020). Climate journalism in a changing media ecosystem: Assessing the production of climate change-related news around the world. *Wiley interdisciplinary reviews: Climate Change* 12 (1). <https://doi.org/10.1002/wcc.675>.
- Schmidt, A., Ivanova, A., & Schäfer, M. S. (2013). Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries. *Global Environmental Change*, 23 (5), 1233-1248. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.07.020>
- Şahin, Ü. & Üzelgün, N. A. (2016). *İklim değişikliği ve medya*. İstanbul Politika Merkezi Yayını.
- Şahin, M. (2020). İklim değişikliği ve bilim gazeteciliği: Avustralya yangınları haberlerinde bilim izi. *e-GİFDER*, 8 (2), 1011-1030. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.726578>.
- TBMM Başkanı Şentop: “Göç olgusu tüm dünyanın sorunu haline gelmiştir” (2022, 20 Haziran). *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tbmm-baskani-sentop-goc-olgusu-tum-dunyanin-sorunu-haline-gelmistir-42087430>.
- TEMA. (2023, 18 Ocak). Geleceğin en büyük iki sorunu: İklim krizi ve kuraklık. <https://www.tema.org.tr/basin-odasi/basin-bultenleri/gelecegin-en-buyuk-iki-sorunu-iklim-krizi-ve-kuraklik>.
- Türkiye’de kuraklık krizi büyüyecek: Bu yıl tarımsal verim azalacak, 2040’a kadar su stresi artacak (2022, 3 Haziran). *Yeşil Gazete*. <https://yesilgazete.org/turkiyede-kuraklik-krizi-buyuyecek-bu-yil-tarimsal-verim-azalacak-2040a-kadar-su-stresi-artacak/>.
- Uzunoğlu S. & Karaca H.S. (2021, Aralık). Haber medyasında iklim krizi. <https://www.newslabturkey.org/haber-medyasinda-iklim-krizi/>.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Zhao, X. (2009). Media use and global warming perceptions: A snapshot of the reinforcing spirals. *Communication Research*, 36 (5): 698–723. <https://doi.org/10.1177/0093650209338911>.

Extended Abstract

The climate crisis, which emerged due to the concentration of the population in cities and the increase in carbon dioxide and greenhouse gas emissions with the industrialization process, affects natural and human life by causing severe precipitation, floods, temperatures above seasonal normals, and drought. It is very important that people who both cause the climate crisis and are greatly affected by its effects will learn how to learn about this whole process, the risks and solutions. In this context, the media plays a major role, and discussions about how to organize news about climate and how to provide a more accurate transmission constitute an important literature on climate journalism.

When we look at the discussions in the literature, there are some points that are agreed on about climate journalism. Among these, benefiting from scientific resources, dealing with the events that occur due to the climate crisis in a cause-effect relationship and presenting them to the reader with their solutions, and referring to the impact of human activities in all these events come to the fore. The climate crisis indicates a long process, the effects of which cannot be observed by people in the short term, so the speed and up-to-date structure of traditional journalism is undergoing some changes in climate journalism. Within this scope, an understanding of journalism draws attention that captures both the local and the global, addresses the views of non-governmental organizations, citizens, political actors, activists, commercial organizations, as well as scientists, in a wide range of topics including the environment, economy, culture and arts, sports, health and similar topics.

Although the climate crisis is a process that affects the whole world, some regions such as

the Mediterranean Basin are among the places that will be more affected by the changes that occur due to the climate crisis. Therefore, it is very important to raise awareness of how climate journalism is implemented in Turkey, located in the Mediterranean Basin, to learn about risks and to be aware of solutions.

This study focuses on how climate journalism is applied in traditional and environmental media in Turkey. This study aims to determine how much the features of climate journalism are applied in Turkey, by comparing the newspapers in the mainstream media and environmental media, and how much reference is made to the existence of the impact of the climate crisis and human activities in the news about drought. In this context, content analysis of 299 news about drought in the digital platforms of *Hürriyet*, *Sabah*, *Sözcü* and *Yeşil Newspaper* between 1 June and 31 August 2022 was carried out. First, categories were created based on the collected data, including author, source, photograph, graphic, video, reference to the climate crisis, reference to human impact, use of risk language, use of hyperlinks, context, and scope.

As a result of the study, it was found that the *Yeşil Newspaper*, which is included in the environmental media, has an understanding that covers the characteristics of climate journalism. It is understood that newspapers in the mainstream media are open to development on climate journalism. *Hürriyet Newspaper* takes a closer stance to *Yeşil Newspaper* in terms of reference to the climate crisis, emphasis on human activities and use of risk language. On the other hand, it should be noted that even though *Sabah Newspaper* offers a wide spectrum from environment to culture and arts, it is far from a view that explains the urgency and risks of the climate crisis. *Sözcü Newspaper*, on the other side, gave very few news about drought, and the news does not provide detailed content, but contains short information. Except for *Sözcü Newspaper*, all newspapers evaluated the drought news in the context of the environment in general; however,

they also produced content on topics such as economy, food-agriculture, health, science and technology. In addition, all newspapers generally reported on international events. In this context, it is essential to develop an understanding of journalism that highlights national and local as well as international content.

The urgency of the climate crisis requires newspapers to take more measures on the issue and makes a correct understanding of climate journalism essential. Drought is a situation that humanity must face together with the climate crisis, and it is thought that the interest shown in the newspaper will increase every summer unless measures are taken against the climate crisis. In light of all these data, it is understood that the features of climate journalism are not adopted in the mainstream media in Turkey, but the right practices have begun to be tried and the field is open to development.

Yazar Bilgileri

Author details

* (Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Arş. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, ozge.cengiz@beun.edu.tr, Orcid: 0000-0002-3634-0731

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar

Supporting-Sponsor Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. *None*

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. *None*

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Cengiz, Ö. (2023). Türkiye'de iklim haberciliği: Kuraklık haberleri üzerine bir içerik analiz. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (62), 113-132. <https://doi.org/10.47998/ikad.1252254>